

PATVIRTINTA
Palangos miesto savivaldybės tarybos
2014 m. gruodžio 18 d. sprendimo Nr. T2-390
1 punktu

PALANGOS MIESTO ETNINĖS KULTŪROS PLĖTROS 2015–2018 M. PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šios programos paskirtis – pratęsti ir plėtoti Palangos krašto tradicijų savitumo pažinimo ir pritaikymo kultūriniam turizmui procesą, nustatyti krašto etninės kultūros plėtros prioritėtines kryptis, užtikrinti etninės kultūros, kultūros savitumo ir papročių išsaugojimą, pažinimą bei naudojimą, puoselėti tradicinę šeimą, skatinti gyvosios tradicijos tęstinumą, ugdyti tautinį sąmoningumą švietimo sistemoje, didinti etninės kultūros vaidmenį pilietinės visuomenės kūrime ir bendrame kultūros procese.

2. Programa parengta atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymą, UNESCO Nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvenciją, Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymą, Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymą, Lietuvos Respublikos tautinio paveldo produktų įstatymą, Lietuvos Respublikos muziejų įstatymą, kitus su etnine kultūra susijusius Lietuvos Respublikos ir tarptautinius teisės aktus.

3. Programos vykdymo pradžia – 2015 metai, pabaiga – 2018 metai.

4. Programoje vartojamos sąvokos:

Etninė kultūra – visos tautos (etnos) sukurta, iš kartos į kartą perduodama ir nuolat atnaujinama kultūros vertybių visuma, padedanti išlaikyti tautinį tapatumą bei savimonę ir etnografinį regionų savitumą.

Etninės kultūros gyvoji tradicija – tautos paveldėtos kultūros perdavimas, jos kūrimas ir atsinaujinimas.

Etninės kultūros paveldas – praeityje tautos sukurtos ir iki šių dienų išlikusios etninės kultūros dvasinės bei medžiaginės vertybės, svarbios etniniu, istoriniu, estetiniu ar moksliniu požiūriu.

Kultūros įstaiga – kultūros ir meno įstaiga (biblioteka, muziejus, kultūros centras, teatras, kinas, koncertinė organizacija, kt.), kurios steigėjai yra valstybės institucijos, apskričių viršininkai, savivaldybės, fiziniai asmenys, privatūs juridiniai asmenys, o jų statusas, veiklos tikslai, uždaviniai bei funkcijos atitinka valstybinę kultūros politiką.

Lauko tyrimai (ekspedicijos) – pirmoji etninės kultūros tyrimų pakopa – folklorinių, muziejinių ir etnografijos duomenų rinkimas, naudojant įvairias technikas.

Nematerialusis kultūros paveldas – tai ilgainiui nusistovėjusi veikla, vaizdai, išraiškos formos, žinios, įgūdžiai, taip pat su jais susijusios priemonės, objektai, žmogaus veiklos produktai ir su jais susiję kultūros erdvės, kuriuos bendruomenės, grupės ir kai kuriais atvejais pavieniai žmonės pripažįsta savo kultūros paveldo dalimi.

Pateikėjas – asmuo, perteikiantis gyvosios tradicijos būdu perimtas ir išsaugotas autentiškas etninės kultūros vertybes arba pateikiantis duomenis apie jas.

II. APLINKOS ANALIZĖ

5. 2011–2014 m. Palangoje buvo vykdoma Palangos miesto etninės kultūros plėtros programa, patvirtinta Palangos miesto savivaldybės tarybos. Programos įgyvendinimą koordinavo Palangos miesto savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu sudaryta Palangos miesto savivaldybės etninės kultūros globos taryba. Pasiiekti tam tikri pozityvūs rezultatai etninės kultūros

saugojimo ir plėtros srityse, tačiau minėtoje programoje užsibrėžti uždaviniai ir siekiami rezultatai yra tęstiniai, todėl būtina numatyti naujas priemones jiems įgyvendinti.

6. Programai įgyvendinti Palangos miesto savivaldybės taryba iš Savivaldybės biudžeto numatė skirti 172 tūkst. Lt/ 49,81 tūkst. EUR, tačiau programos įgyvendinimo laikotarpiu lėšos buvo sumažintos iki 153 tūkst. Lt/44,31 tūkst. EUR, t. y. programos finansavimas buvo sumažintas 12 %. Programos vykdymo laikotarpiu etninės kultūros veiklai buvo skiriama: 2011 m. – 17.0 tūkst. Lt/4,92 tūkst. EUR, 2012 m. – 43.5 tūkst. Lt/12,6 tūkst. EUR, 2013 m.– 43,0 tūkst. Lt/12,45 tūkst. EUR, 2014 m. – 49.5 tūkst. Lt/14,34 tūkst. EUR.

7. Vienas iš svarbiausių uždavinių buvo kaupti etninės kultūros vertybes, užtikrinti jų ilgalaikį išsaugojimą ir panaudojimą. Pirmaisiais programos įgyvendinimo metais didžiausias dėmesys buvo skirtas konferencijai „Ar turėsime Palangos krašto muziejų?“, kurioje susirinkęs gausus būrys kultūrininkų sprendė, ar bus kurorte naujas, ilgai lauktas muziejus. Palangos muziejaus įkūrimo idėja gyvavo jau nuo 1913 metų. Suorganizuota konferencija atvėrė galimybes įsteigti Palangos kurorto muziejų. Ši įstaiga savo veiklą pradėjo vykdyti nuo 2014 metų. Muziejaus misija – įtikinti dabartinę kartą išsaugoti Palangos kurorto istoriją ir kultūrą atspindinčias dvasines bei materialines vertybes ateities kartoms. Siekiant užtikrinti spartesnę prieigą prie sukauptų etnokultūros vertybių, muziejui būtina sudaryti etnokultūros vertybių skaitmeninį archyvą. Tolesnei muziejaus plėtrai būtinas kraštotyrinės ir istorinės medžiagos rinkimas, ekspedicijų organizavimas, kolekcijų įsigijimas, jų tinkamo saugojimo užtikrinimas.

8. Dalį vertingos garsinės ir vaizdinės medžiagos, susietos su etnine kultūra, pavyko perkelti į skaitmenines laikmenas, nupirkta vertinga kolekcija apie istorinę Palangą ir Šventąją. Medžiaga saugoma Palangos miesto savivaldybės viešojoje bibliotekoje, prieinama visuomenei viešosios bibliotekos internetiniame puslapyje. Siekiant kuo daugiau informacijos palikti ateinančioms kartoms, ši darbą būtina tęsti.

9. Įgyvendinus programą kultūros įstaigos įsigijo technines priemones – kokybišką fotoaparataus su priedais, vaizdo kamera. Norint užtikrinti etninės kultūros archyvo formavimą, būtina įsigyti šiam darbui reikalingų priemonių.

10. Palangos miesto savivaldybės taryba skyrė lėšų vykdyti mokslinius tyrimėjimus, susijusius su Jurginių tradicijomis Palangoje, tam tikslui įsigyta kanceliarinių prekių, kompiuterio įranga vaizdinei ekspedicijų medžiagai tvarkyti, išleistas DVD „Jurginės Palangoje“.

11. Palangos kultūros ir švietimo darbuotojai turėjo galimybę dalyvauti įvairiuose seminaruose: „Adventiniai ir kalėdiniai papročiai ir jų pritaikymas šiandienai“, Tautinio kostiumo kilmė ir raida Europoje ir Lietuvoje, Baltų simbolika liaudies mene, Etninio ugdymo padėtis ir galimybės Lietuvoje, praktinis seminaras „Kaip skatinsime jaunąją kartą domėtis krašto tradicine kultūra“, archeologinių rūbų rekonstravimas.

12. Programos įgyvendinimo laikotarpiu (2012–2013 m.) dėmesys skirtas Tarmių metams. Ta tema suorganizuoti 4 renginiai, į aktyvią veiklą įsijungė švietimo įstaigų ugdytiniai (322 vaikai) ir 70 suaugusiųjų. Etninės kultūros ugdymo ir sklaidos procesas tiek šalies, tiek miesto švietimo sistemoje nepakankamas, todėl būtina tęsti etnokultūrinį ugdymą švietimo įstaigose.

13. Siekiant ugdyti vaikų bendrąsias kompetencijas, etnokultūrinio ugdymo procese didinti sąveiką su tėvais ir vietos bendruomene, programos laikotarpiu vaikams buvo organizuojamos vaikų dienos stovyklos su amatų mokymais, susitikimai su tradiciniais amatininkais bei mokomosios kūrybinės laboratorijos: „Gizelių meistarnė“, „Atvelykio šventė“, „Žvirblių mokyklėlė“.

14. Palangos kultūros centras etnokultūrinės medžiagos sklaidą vykdė per tradicinius renginius: folkloro festivalį „Jurginės“, kuris 2013 m. išaugo į tarptautinį, „Palangos stinta“, Kurorto šventės kermošių, Velykų Margučių alėją, Advento sekmadienių ciklą. Reikšmingą vaidmenį populiarinant liaudies dainas, šokius, instrumentinę muziką, paprotinę kultūrą bei kitą nematerialųjį paveldą, atlieka miesto folkloro kolektyvai. 2014 m. Lietuvos Dainų šventėje „Čia mano namai“ dalyvavo 2 miesto folkloro kolektyvai: moksleivių klubo folkloro kolektyvas „Kikilis“ ir Palangos kultūros centro folkloro kolektyvas „Mėguva“. Tačiau pastebėta, kad nėra folkloro kolektyvų skaičiaus augimo mieste. Prioritetu lieka į folkloro ansamblių judėjimą įtraukti kuo daugiau vaikų, jaunimo.

Rengiant valstybinę etninės kultūros plėtros 2015–2018 m. programą didelis dėmesys skiriamas šeimai, tėvų bendravimui su vaikais. Todėl Palangos miesto etninės kultūros plėtros 2015–2018 m. programoje tikslingai numatytos priemonės, kuriomis siekiama tyrinėti paprotinio elgesio pavyzdžius, tautosaką, gyvenimo išmintį ir darną, nagrinėti tradicinių dirbinių paskirtį ir reikšmę bendruomenėje, sąmoningai puoselėti savo tautos ir krašto tradicijas šeimoje, bendruomenėje, kūrybiškai pritaikyti savo etnokultūros žinias ir gebėjimus šiuolaikiniame gyvenime.

15. Palangos mieste gyvena ir dirba 3 sertifikuoti tautinio paveldo produktų tradiciniai amatininkai, 24 Lietuvos tautodailininkų sąjungos nariai, apie 20 gintaro gildijos meistrų, pavieniai amatininkai. Siekiant išsaugoti tradicinius amatus ir užtikrinti tautinio paveldo produktų – etninės kultūros vertybių – perėmimą ir tradicijų tęstinumą ateinančioms kartoms, būtina daugiau dėmesio skirti tautodailės plėtotei kultūros, švietimo įstaigose, įtraukiant kuo daugiau vaikų ir jaunimo. Pasigendama bet kokios Lietuvos tautodailininkų sąjungos Žemaitijos skyriaus veiklos, koordinacinio darbo.

16. Kultūros specialistai, siekdami išsaugoti tradicinę kultūrą, daug dėmesio skiria renginiams, gyvuojančioms tradicijoms, sąlygų tradicijų perdavimui. Domėjimasis etnokultūros puoselėjimu turėtų prasidėti jau nuo darželinio amžiaus. Todėl rengiant programą numatytos priemonės Palangos ikimokyklinio ugdymo įstaigose vaikus supažindinti su kalendorinių švenčių tradicijomis.

Iš apytiksliai 20 veikiančių nevyriausybinų organizacijų Palangoje savo veiklą tradicinės kultūros pagrindu vysto tik 4. Per švietimo, kultūros įstaigas būtina plėtoti bendradarbiavimą su asociacijomis, nevyriausybinėmis organizacijomis (toliau NVO), užtikrinant gyvųjų tradicijų kultūros reiškinių tęstinumą, skatinti tradicinės kultūros sklaidą, gyvųjų tradicinės kultūros židinių puoselėjimą, šviesti visuomenę, formuoti pilietinę savimonę.

III. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

17. Programos strateginis tikslas – suvokti savo krašto išskirtinumą, plėtojant kultūrinį turizmą Palangos kurorte, kuris besąlygiškai susijęs su pažintine veikla, t. y. suprasti vietovės kultūrinę infrastruktūrą, kultūrinį paveldą, tradicijas, vertybes, gyvenimo būdą. Sutelkus švietimo, kultūros specialistų bei visuomenės pastangas, sudaryti prielaidas etninės kultūros vertybėms išsaugoti, praktiškai naudoti šiandieniniame gyvenime bei ugdyti suvokimą apie etninę kultūrą kaip nuolat atsinaujinantį reiškinį.

18. Šiam tikslui pasiekti numatomi uždaviniai:

18.1. kaupiti etninės kultūros vertybes ir užtikrinti jų ilgalaikį išsaugojimą ir panaudojimą;

18.2. formuoti vaikų ir jaunimo etnokultūrinių vertybių ir procesų pažinimą, sudominant jaunimą etnine kultūra kaip šiuolaikine tradicijų tąsa; .

18.3. aktualizuoti šeimos svarbą perimant ir pritaikant tradicijas šiuolaikiniam gyvenimui;

18.4. užtikrinti galimybę visiems visuomenės nariams giliau pažinti etninę kultūrą, jos reiškinių įvairovę ir sudaryti sąlygas ją panaudoti kultūrinio turizmo vystymui kurorte;

18.5. sudaryti sąlygas etninės kultūros sklaidai, gyvosios tradicijos išsaugojimui bei tolygiai plėtrai;

18.6. koordinuoti kultūros, švietimo, tradicinių amatų atstovų ir kitų institucijų veiklą etninės kultūros srityje.

IV. SIEKIAMI REZULTATAI (VERTINIMO KRITERIJAI)

19. Įgyvendinus Programą, bus:

19.1. sustiprinta sukauptų etninės kultūros vertybių apsauga;

19.2. sustiprinta įstaigų, saugančių etninės kultūros vertybes, materialinė bazė.

19.3. sudarytos sąlygos vaikų ir jaunimo pilietiniam ugdymui, įtraukiant juos į etninės kultūros, meninės kūrybos veiklą;

- 19.4. Palangos tradicijų savitumas pristatomas Palangos kultūrinio turizmo vystymo perspektyvose;
- 19.5. ugdomos bendruomenių, nevyriausybinių organizacijų tradicinės kultūros vertybės;
- 19.6. ugdomas bendruomenės gebėjimas puoselėti savo krašto etnines tradicijas šeimoje ir bendruomenėje;
- 19.7. parengti ir išleisti Palangą populiarinantys leidiniai;
- 19.8. perkelta garso ir vaizdo medžiaga į skaitmenines laikmenas bus prieinama visuomenei;
- 19.9. sutvarkyta virtuali prieiga prie informacijos apie Palangos kraštiečių amžino poilsio vietas.
20. Programa vertinama pagal kiekybės kriterijus:
- 20.1. parengtų teisės aktų skaičius – 1;
- 20.2. parengtų edukacinių programų kultūros ir švietimo įstaigose skaičius – 30;
- 20.3. išleistų etninę kultūrą populiarinančių leidinių skaičius – 1;
- 20.4. vaikų ir jaunimo įtrauktų į etninės kultūros veiklą skaičius – 3500;
- 20.5. kraštotyrinės ir istorinės medžiagos įsigijimo skaičius – 3000;
- 20.6. sutvarkytų kraštiečių amžino poilsio vietų skaičius – 45;
- 20.7. pastatytas informacinis stendas „Žemaičių alka“ – 1;
- 20.8. sudarytas etnokultūros vertybių skaitmeninis archyvas – 1;
- 20.9. sukurtas filmas apie senąsias Šventosios kuršių gimines – 1.

V. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO PRIEMONĖS

21. Programos įgyvendinimo priemonės numatytos Programos priede „Etninės kultūros plėtros Palangos mieste 2015–2018 metų programos priemonių planas“.

VI. PROGRAMOS PROJEKTŲ FINANSAVIMO ŠALTINIAI IR PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO KONTROLĖ

22. Programa finansuojama iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų, Palangos miesto savivaldybės biudžeto ir kitų teisėtai įsigytų lėšų.
23. Programą įgyvendina Palangos miesto savivaldybė, visuomeninės organizacijos, kultūros ir švietimo įstaigos – juridiniai asmenys.
24. Už Programos įgyvendinimo koordinavimą atsakingas Kultūros skyrius. Jis derina veiksmus su valstybinėmis institucijomis, Palangos miesto savivaldybės kultūros ir švietimo įstaigomis, visuomeninėmis organizacijomis ir kitais suinteresuotais subjektais.
-

ETNINĖS KULTŪROS PLĖTROS PALANGOS MIESTE 2015–2018 METŲ PROGRAMOS PRIEMONIŲ PLANAS

Uždaviniai	Priemonės pavadinimas	Atsakingas vykdytojas	Numatomas lėšų poreikis (tūkst. eurų)				
			Iš viso	Pagal metus			
				2015	2016	2017	2018
1. Kaupti etninės kultūros vertybes, užtikrinti jų ilgalaikį išsaugojimą ir panaudojimą	Etninės kultūros vaizdo medžiagos archyvo formavimas	Palangos kurorto muziejus	2,32	0,58	0,58	0,58	0,58
	Šventosios ekspedicijos (1993 m.) garsinės ir vaizdinės medžiagos susistemimas ir viešinimas	Palangos miesto savivaldybės viešoji biblioteka	1,46		0,73	0,73	
	Medžiagos Palangos kurorto muziejui rinkimas ir tradicinės kultūros kolekcijų įsigijimas	Palangos kurorto muziejus	4,52	1,13	1,13	1,13	1,13
2. Įgyvendinti etnografinių regionų metų veiksmų planą	Palangos krašto pristatymas Vilniaus knygų mugėje: L. Žulkaus leidinio „A. Žulkus. T. Žulkienė“, DVD „Jurginės Palangoje“ pristatymas, tautodailininkų A. ir T. Žulkų paroda, Palangos meno kolektyvų koncertas	Tautodailininkas Linas Žulkus	1,45	1,45			
	Respublikinė alternatyvios mados su etnoelementais šventė „Banga“	Palangos senoji gimnazija	0,87	0,87			
3. Formuoti vaikų ir jaunimo etninio, kultūrinio ir lokalinio tapatumo jausmus	Mokomųjų stovyklų – kūrybinių laboratorijų organizavimas	Palangos Stasio Vainiūno meno mokykla	2,61			2,61	
		Palangos kultūros centras	1,16	0,29	0,29	0,29	0,29
	Edukacinė programa „Palanga legendose ir padavimuose“ ir interaktyvių priemonių įsigijimas	Palangos kurorto muziejus	1,45			1,45	
	Palangos krašto etnografiniai ypatumai vaikams. Žvejyba. Vėjai. Gintarai	Palangos miesto savivaldybės viešoji biblioteka	0,88			0,44	0,44

	Vaikų ir jaunimo konkurso „Tramtatulis“ organizavimas	Palangos moksleivių klubas	0,72	0,36		0,36	
	Kūrybinių susitikimų ciklas „Alter Etno“	VšĮ „Mažoji fiesta“	3,77			3,77	
4. Stiprinti etninės kultūros vertybių svarbos suvokimą visuomenėje ir šeimoje	Edukacinių programų ir praktinių seminarų organizavimas	Palangos kultūros centras	4,64	1,16	1,16	1,16	1,16
	Tarptautinis tradicinės tekstilės pleneras	Palangos kultūros centras	5,79		5,79		
	Edukacinių užsiėmimų ciklas „Tradicinių švenčių papročių puoselėjimas šeimoje“	Palangos švietimo pagalbos tarnyba	6,19	2,2	2,61	1,30	0,08
	Trumpametražio filmo apie senąsias Šventosios kuršių gimines sukūrimas	Palangos kultūros centras	2,9	2,9			
5. Sudaryti sąlygas etninės kultūros sklaidai, gyvosios tradicijos išsaugojimui bei tolygiai plėtrai	Virtualus vadovas, įamžinantis žymių palangiškių amžino poilsio vietas	Palangos miesto savivaldybės viešoji biblioteka	2,9		2,9		
	Informacinio stendo „Žemaičių alka“ įrengimas	Žemaičių draugija	3,59	3,59			
	Tęstinio leidinio „Palangos langai“ išleidimas	Palangos miesto savivaldybės administracijos Kultūros skyriaus jaunimo reikalų koordinatorius Palangos miesto savivaldybės viešoji biblioteka Palangos kurorto muziejus	5,79				5,79
6. Koordinuoti kultūros, švietimo, tradicinių amatų atstovų ir kitų institucijų veiklą etninės kultūros srityje	Etninės kultūros plėtros prioritetų sąrašo sudarymas ir kasmetinis atnaujinimas	Palangos miesto savivaldybės Etninės kultūros globos taryba					
Iš viso:				2015	2016	2017	2018
				14.53	15.19	13.82	9.47